

ВІДГУК

**офіційного опонента, доктора наук з державного управління, професора
ОРТИНОЇ ГАННИ ВОЛОДИМИРІВНИ**

на дисертаційну роботу Цимбала Богдана Михайловича на тему «Механізми публічного управління безпекою особистості в контексті забезпечення сталого розвитку України», поданої до захисту в спеціалізовану вчену раду Д 64.707.03 Національного університету цивільного захисту України на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Актуальність теми дослідження, її зв'язок з науковими програмами, темами

Поняття безпеки особистості змінювалось весь час з плином історії. Ще донедавна акцент ставився на захищеності людини і суспільства від військової загрози, пріоритет віддавався інтересам держави та її інститутів. Сьогодні ж значимість феномена особистісної безпеки та підходу до подолання небезпек базується головним чином на вирішенні комплексу соціальних і індивідуально-психологічних проблем людини.

Таким чином, безпека особистості відіграє фундаментальну роль в структурі цілісної індивідуальності та опосередковує успішність її діяльності, від неї залежить переживання психологічного благополуччя, розумність поведінки при зіткненні із небезпеками і у взаєминах з оточуючими, соціальна цінність і соціальний статус індивіда, а вивчення феномена безпеки особистості є комплексною міждисциплінарною проблемою сучасної науки.

Сказане вище і зумовило актуальність вибору теми наукової роботи.

Актуальність теми дослідження підтверджується й тим фактом, що дисертація Цимбала Б.М. виконана в межах науково-дослідної роботи за темою «Розробка механізмів державного управління соціально-економічною

сферою та її галузями в контексті забезпечення безпеки українського суспільства» (ДР № 0118U001007), що розробляються навчально-науково-виробничим центром Національного університету цивільного захисту України.

Отже, обрана тема дисертації Цимбала Б.М. є актуальною, а поставлена мета дослідження заслуговує на увагу теоретиків і практиків публічного управління, оскільки спрямована на вирішення окреслених проблемних питань як у теоретичній, так і в практичній площині.

***Ступінь обґрунтованості та достовірність наукових положень,
висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації***

Автором розглянуто та використано ґрунтовні наукові дослідження з теорії та методології публічного управління й суспільствознавчих наук, що сприяло формуванню специфічного поля дослідження та виробленню системного підходу до аналізу предмету дослідження. Джерельну базу дослідження склали загальнодержавні законодавчі та нормативно-правові документи, зокрема: закони України, укази Президента України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України; наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, законодавчі акти Європейського Союзу тощо.

Поставлена автором мета дисертаційної роботи – обґрунтування теоретико-методологічних основ і розроблення практичних рекомендацій з удосконалення механізмів публічного управління безпекою особистості в контексті забезпечення сталого розвитку України. – логічно розкрита.

Обґрунтованість одержаних результатів забезпечується шляхом комплексного використання в дисертаційній роботі загальнонаукових і спеціальних методів. Обрані методи відповідають сутності об'єкта дослідження. Об'єкт (публічне управління безпекою особистості в контексті забезпечення сталого розвитку України) і предмет (механізми публічного управління безпекою особистості в контексті забезпечення сталого розвитку України) дослідження відповідають заявленій темі. Поставлені дисертантом

завдання розкривають мету дослідження. Структура дисертації логічна, матеріали розділів викладено відповідно до мети і поставлених завдань.

Викладене вище свідчить про достатній рівень обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження. Висновки в цілому відповідають поставленим завданням, відповідно відтворюються у рефераті дисертації.

Наукова новизна одержаних результатів

Достовірність результатів і висновків дослідження забезпечується запропонованою методологією, використанням загальнонаукових і спеціальних методів: структурно-функціональний, системний, аналізу та синтезу, історичний, термінологічного та етимологічного аналізу. Також у роботі застосовано компаративний аналіз.

Погоджуючись із сформульованими в дисертації конкретними положеннями, які визначають наукову новизну отриманих результатів, особливо хочу відзначити окремі з них, що є найбільш важливими.

Найбільш значущими результатами дослідження, що становлять наукову новизну, розкривають сутність роботи та виносяться на захист, є такі, у межах яких *уперше*:

– запропоновано концептуальні засади вдосконалення публічного управління у сфері безпеки особистості та сталого розвитку України, що передбачають систематизацію дії його організаційного механізму, а саме: 1) активізацію діяльності центральних органів виконавчої влади із забезпечення координації державної політики у цій сфері; 2) відновлення роботи Національної ради із сталого розвитку; 3) актуалізацію ролі регіональних органів публічної влади в питаннях забезпечення безпеки особистості та ін.;

– визначено новації у правовому механізмі публічного управління безпекою особистості в контексті забезпечення сталого розвитку України,

серед яких найбільш значущою є прийняття концепції безпеки особистості, що передбачає визначення, моніторинг і попередження загроз, пов'язаних з актуалізацією міграційних процесів, поширенням проблем бідності та хвороб, посиленням несприятливого природного впливу, а також загроз, які виникають у період військових, збройних, суспільно-політичних та інших конфліктів, здатних спровокувати підрив національної та соціальної безпеки;

Удосконалено:

– комплексний підхід до впровадження перспективних форм публічного управління у сфері забезпечення сталого розвитку та безпеки особистості, у межах якого (підходу) обґрунтовано необхідність доопрацювання чинної правової бази України шляхом її доповнення положеннями щодо розвитку форм координації з метою забезпечення безпеки особистості на регіональному рівні, що є найбільш наближеним до потреб населення;

– напрями розвитку організаційного та економічного механізмів публічного управління у сфері безпеки особистості в контексті забезпечення сталого розвитку України, які передбачають заходи з реагування на загрози в цій сфері, задля оцінювання стану інституційної реалізації яких (заходів) запропоновано застосовувати ключові показники ефективності (KPI);

дістали подальшого розвитку:

– проблематика безпеки особистості крізь призму її характеристики як об'єкта публічного управління, яку (проблематику) обґрунтовано в межах загальних положень галузі науки «Публічне управління та адміністрування», що дозволили встановити напрями вдосконалення вітчизняного законодавства у сфері національної безпеки із урахування науково-теоретичних засад, а саме: щодо уточнення поняття інтересів особистості, якісних і кількісних показників стану їх реалізації, а також загроз, що можуть негативно впливати на ці показники;

– визначення генези функціонування правового механізму публічного управління безпекою особистості в контексті забезпечення сталого розвитку України з позиції його стратегічності, що дало змогу згрупувати такі етапи:

1) «етап закладення основ системи безпеки та стабільного розвитку держави» – 1991–1996 рр. (прийнята Конституція України та інші важливі правові документи в досліджуваній сфері); 2) «етап перманентного формування» – 1997–2014 рр. (акцентується увага саме на забезпеченні соціальної й економічної державної політики); 3) «етап відновлення реформування» – з 2015 р. і по теперішній час (характеризується забезпеченням насамперед сталого розвитку України та середньострокової стратегічності системи її безпеки з акцентуванням уваги саме на безпеці особистості);

– узагальнення закордонного досвіду реалізації моделей публічного управління безпекою особистості в контексті забезпечення сталого розвитку держави із застосуванням модельного підходу до визначення можливостей використання позитивного даного досвіду, що передбачає включення до переліку критеріїв оцінювання ситуаційних змін таких взаємопов'язаних моделей: 1) моделі стійкого розвитку; 2) моделі нестійкого розвитку; 3) нової моделі організації соціально-економічного розвитку, яка визнана методологічною основою формування системи безпеки суспільства та окремої особистості, а також дієвої державної політики;

Отже, наукова новизна одержаних результатів і їхня наукова цінність полягають у тому, що дисертаційна робота побудована на багатоаспектному аналізі досліджуваної проблематики, а це свідчить про певний внесок у теорію та практику вітчизняної інституціональної системи публічного управління безпекою особистості в Україні та сприяє вирішенню існуючих проблем у цій сфері з позиції забезпечення сталого її розвитку.

Теоретична та практична значимість результатів дослідження

Достовірність наукових положень, висновків і науково-практичних рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджується їх впровадженням у практичній діяльності органів державної влади, навчальних та наукових установ.

Практична значимість роботи полягає в тому, що теоретичні положення, пропозиції, висновки та практичні рекомендації, сформульовані в дисертації, можуть бути використані у діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, що сприятиме підвищенню результативності реалізації державної політики у сфері забезпечення сталого розвитку та безпеки особистості.

Зокрема, запропоновані автором підходи до підвищення результативності публічного управління безпекою особистості в контексті забезпечення сталого розвитку України використовуються в діяльності Департаменту соціального захисту населення Харківської обласної державної адміністрації (Додаток Б, С.387) та Департаменту соціальної політики Управління з соціальних питань Харківської міської ради Харківської області (Додаток В, С.388).

Крім того, теоретичні положення дисертації щодо формування інституціональної системи публічного управління безпекою особистості в контексті забезпечення сталого розвитку України застосовано під час проведення лекцій і практичних занять із навчальних дисциплін «Управління соціальним і гуманітарним розвитком» та «Організаційно-правові засади державного управління» за програмою підготовки магістрів публічного управління та адміністрування в Національному університеті цивільного захисту України (акт № 21 від 26.06.2023 р., С.389)

Оцінка повноти викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях та авторефераті

Публікації Цимбала Б.М. повною мірою відображають зміст дисертаційної роботи й отримані висновки та пропозиції.

Основні положення дисертаційної роботи опубліковано у 31 науковій праці, із них: 2 монографії, з яких одна одноосібна; 16 статей у вітчизняних наукових фахових виданнях, 5 – у закордонних наукових фахових виданнях, а також 8 тез доповідей на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних

конференціях. Загальний обсяг публікацій за темою дослідження становить 31,5 друк. арк.

Робота складається зі вступу, п'яти розділів, які містять 15 підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 389 сторінок, з них 339 стор. – основний текст. Дисертація містить 13 таблиць на 16 сторінках, 10 рисунків на 9 сторінках. Список використаних джерел (407 найменувань) – на 41 сторінці, 4 додатки – на 8 сторінках.

Порівняння тексту реферату з текстом дисертації дозволяє дійти висновку про ідентичність основних положень дисертаційного дослідження та матеріалу, викладеного в рефераті. Він не містить інформації, яка відсутня в дисертації. В її змісті реалізовані завдання дослідження, а їхнє вирішення складає наукову новизну отриманих результатів

Відповідність дисертації паспорту спеціальності

Дисертація Цимбала Б.М. на тему «Механізми публічного управління безпекою особистості в контексті забезпечення сталого розвитку України» відповідає паспорту спеціальності 25.00.02 – механізми державного управління, а саме пунктам паспорта спеціальності

– обґрунтування методологічних засад побудови системи публічного управління безпекою особистості в контексті забезпечення сталого розвитку, окресливши підходи до формування безпекових механізмів такого управління;

– організаційний, правовий, ресурсний і інші види механізмів державного управління;

– цільові, функціональні, організаційні й інші складові механізмів державного управління на центральному, регіональному, галузевому рівнях, у різних сферах суспільного життя.

Дискусійні положення і зауваження щодо змісту дисертації

Дисертаційне дослідження виконано Цимбалом Б.М. на достатньо високому науковому рівні, але в ньому мають місце окремі дискусійні положення та зауваження, а саме:

1. На стор.30 дисертації автор справедливо вказує на те що категоріальний апарат безпеки особистості включає в себе такі поняття, як «захист особистості», «загроза безпеці», «інтереси особистості», «національні інтереси», «розвиток особистості» а також поняття «особистість», «суспільство» та «держава» як взаємопов'язані категорії. Але, на нашу думку, в цьому контексті потребує більш ґрунтовного розкриття категорія безпеки. Оскільки це одне з базових визначень дослідження.

2. У розділі 1 автором (с.40-42) наголошується насамперед на державно-управлінському баченні безпеки, й у зв'язку з цим в дослідженні підкреслюється що , процеси перетворення суспільства в Україні по-різному позначилися на рівні безпеки різних соціальних груп. Це положення роботи потребує, на наш погляд , пояснення.

3. В дисертаційному дослідженні в параграфі 1.2 до соціальних принципів забезпечення безпеки держави та суспільства, автор відносить: законність; дотримання балансу життєво важливих інтересів особи, суспільства та держави; взаємну відповідальність особи, суспільства та держави щодо забезпечення безпеки; інтеграцію з міжнародними системами безпеки. Загалом ми погоджуємось с цим висновком автора , але в сучасних умовах, на наш погляд , перелічені принципи не в повної мірі забезпечують ефективність політики безпеки держави та суспільства.

4. На с. 113 дисертації справедливо зазначено, що головною особливістю обґрунтованого комплексного підходу до формування механізмів публічного управління безпекою особистості є його оцінка. Але з тексту роботи не зовсім зрозуміло яким чином використання комплексного підходу під час оцінки публічного управління безпекою особистості надасть підтримку державним

органам та іншим відповідним уповноваженим інституціям у визначенні пріоритетних питань та розроблення стратегій щодо попередження й усунення ризиків для безпеки особистості, а також здійснення ефективного публічного управління нею.

5. На с.151-152 дисертантом сформульоване положення про те що безпечними сьогодні можна вважати ті суспільства та держави, які дотримуються демократичних цінностей та практики сталого розвитку як на національному, так і міжнародному рівнях; небезпечними є ті суспільства та держави, які орієнтуються на вузько прагматичні цілі, провокуючи цим порушення стійкості існуючих систем і прискорюючи рух людства до глобальної катастрофи. Це положення роботи, на наш погляд, потребує більш чіткого обґрунтування.

У той же час, висловлені зауваження носять переважно рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації. Вони не знижують наукової та практичної цінності отриманих результатів, а лише окреслюють напрямки подальших наукових розробок.

Загальний висновок

Дисертація Цимбала Б.М. є закінченою, самостійною науково-дослідницькою роботою, що виконана на високому методологічному рівні, розв'язує актуальну наукову проблему, містить науково-практичні рекомендації щодо напрямів удосконалення механізмів публічного управління безпекою особистості в контексті забезпечення сталого розвитку України, а також відрізняється оригінальністю як у постановці завдань дослідження, так і в інтерпретації отриманих його результатів. Теоретичні висновки та практичні рекомендації, викладені в дисертації, носять достовірний характер, аргументовані й можуть бути предметом захисту. Висновки за розділами та загальні висновки до роботи мають єдину логіку викладення та змістовно становлять єдине ціле.

На підставі зазначеного вважаю, що дисертаційна робота Цимбала Б.М.

на тему «Механізми публічного управління безпекою особистості в контексті забезпечення сталого розвитку України» є закінченою науковою працею та відповідає вимогам положення про «Порядок присудження наукових ступенів», а її автор – Цимбал Богдан Михайлович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент:

**доктор наук з державного управління,
професор Таврійського державного
агротехнологічного університету
імені Дмитра Моторного**

Ганна ОРТИНА

**Підпис Ганни ОРТИНОЇ
Засвідчую
Т.в.о. ректора**

Анатолій ПАНЧЕНКО